

Helle Malmvig

Når det nationale bliver internationalt: Om vold i og imellem stater

Hvad der konstituerer den nationale og internationale sfære er ikke så skarpt afgrænset som tidligere. Med afslutningen af den kolde krig foregår voldelige konflikter snarere inden for stater end imellem stater. På denne baggrund har forskere i international politik i stigende grad anerkendt interne konflikters betydning og de internationale konsekvenser, som de potentielt giver anledning til i form af ustabilitet og inter-statslig uro. Når man beskæftiger sig med interne konflikter, må man også beskæftige sig med stat og samfund. Det er særlig nødvendigt at være i stand til at kunne skelne mellem svage og stærke stater. Da interne konflikter i overvejende grad foregår i svage stater, ser vi derfor i stigende grad et internationalt system, der er opdelt i fredszoner og konflikzoner. Interne konflikters internationale betydning har også ændret sig med afslutningen af den kolde krig. Konflikternes internationale konsekvenser er i dag snarere regionale end globale.

„The problem of contemporary and future international politics is essentially a problem of domestic politics“ (Holsti, 1996: 15).

Denne artikel handler om interne voldelige konflikter, i hvad jeg gerne ville have kaldt et internationalt politisk perspektiv. Men hvad der præcist konstituerer et internationalt politisk perspektiv er ikke nær så ligetil som tidligere. Selve det forhold at et stadig stigende antal af såkaldte Internationale Politikstudier beskæftiger sig med konflikter inden for staten, er just et eksempel på, at det er blevet langt sværere at skelne mellem, hvad der er internationale og hvad der er nationale fænomener. Krig og større voldelige konflikter er traditionelt blevet betragtet som internationale fænomener og kun undtagelsesvist som noget, der kunne foregå inden for den intra-statslige sfære. Denne hobbesianske forestilling om den hjemlige sfære som et fredeligt sted og den internationale som et ufredeligt sted har godt nok aldrig svaret overens med virkeligheden i alle stater – men efter den kolde krigs afslutning står denne myte i endnu større kontrast til de aktuelle for-

hold. Krige synes i dag snarere at foregå inden for stater end mellem stater. I alt overvejende grad foregår interne krige i det, man kan kalde svage stater (Holsti, 1996). Der tegner sig således et mønster i retning af, at større voldelige konflikter er begrænset til bestemte zoner bestående af svage stater. Voldelige konflikter er derfor som sådan ikke på retur, men de er blevet reduceret til bestemte dele af det internationale system.

Med afslutningen af den kolde krig har vi ligeledes set en opblomstring af IP-litteratur, der beskæftiger sig med interne voldelige konflikter. Dette har blandt andet betydet, at emner såsom etnicitet, identitet, kultur og religion som IP-forskere for bare få år siden ville have hævdet lå fast forankrede inden for andre discipliner, nu bliver debatteret intenst.

Hvorfor har disciplinen pludselig udvidet sit genstandsfelt? Her kan der peges på to mulige forklaringer. For det første: Efter den kolde krig synes interne vol-

Helle Malmvig

Når det nationale bliver internationalt: Om vold i og imellem stater

Hvad der konstituerer den nationale og internationale sfære er ikke så skarpt afgrænset som tidligere. Med afslutningen af den kolde krig foregår voldelige konflikter snarere inden for stater end imellem stater. På denne baggrund har forskere i international politik i stigende grad anerkendt interne konflikters betydning og de internationale konsekvenser, som de potentielt giver anledning til i form af ustabilitet og inter-statslig uro. Når man beskæftiger sig med interne konflikter, må man også beskæftige sig med stat og samfund. Det er særlig nødvendigt at være i stand til at kunne skelne mellem svage og stærke stater. Da interne konflikter i overvejende grad foregår i svage stater, ser vi derfor i stigende grad et internationalt system, der er opdelt i fredszoner og konflikzoner. Interne konflikters internationale betydning har også ændret sig med afslutningen af den kolde krig. Konflikternes internationale konsekvenser er i dag snarere regionale end globale.

„The problem of contemporary and future international politics is essentially a problem of domestic politics“ (Holsti, 1996: 15).

Denne artikel handler om interne voldelige konflikter, i hvad jeg gerne ville have kaldt et internationalt politisk perspektiv. Men hvad der præcist konstituerer et internationalt politisk perspektiv er ikke nær så ligetil som tidligere. Selve det forhold at et stadig stigende antal af såkaldte Internationale Politikstudier beskæftiger sig med konflikter inden for staten, er just et eksempel på, at det er blevet langt sværere at skelne mellem, hvad der er internationale og hvad der er nationale fænomener. Krig og større voldelige konflikter er traditionelt blevet betragtet som internationale fænomener og kun undtagelsesvist som noget, der kunne foregå inden for den intra-statslige sfære. Denne hobbesianske forestilling om den hjemlige sfære som et fredeligt sted og den internationale som et ufredeligt sted har godt nok aldrig svaret overens med virkeligheden i alle stater – men efter den kolde krigs afslutning står denne myte i endnu større kontrast til de aktuelle for-

hold. Krige synes i dag snarere at foregå inden for stater end mellem stater. I alt overvejende grad foregår interne krige i det, man kan kalde svage stater (Holsti, 1996). Der tegner sig således et mønster i retning af, at større voldelige konflikter er begrænset til bestemte zoner bestående af svage stater. Voldelige konflikter er derfor som sådan ikke på retur, men de er blevet reduceret til bestemte dele af det internationale system.

Med afslutningen af den kolde krig har vi ligeledes set en opblomstring af IP-litteratur, der beskæftiger sig med interne voldelige konflikter. Dette har blandt andet betydet, at emner såsom etnicitet, identitet, kultur og religion som IP-forskere for bare få år siden ville have hævdet lå fast forankrede inden for andre discipliner, nu bliver debatteret intenst.

Hvorfor har disciplinen pludselig udvidet sit genstandsfelt? Her kan der peges på to mulige forklaringer. For det første: Efter den kolde krig synes interne vol-

delige konflikter at have eskaleret i antal. Vi bliver dagligt konfronteret med adskillige eksempler på dette; fra folkedrabene i Rwanda og Burundi til etniske udrensninger i Bosnien og Kosovo, over religiøst relaterede konflikter i Algeriet og Afghanistan, til decideret anarki i Congo og Somalia. Disse konflikter har på sin vis fået status af internationale konflikter. Sagt på en anden måde: Vores opfattelse af „interne“ konflikter synes at være under ændring. De bliver ikke i samme grad anset som rene interne affærer, men snarere som konflikter, der både har internationale konsekvenser såvel som implikationer for selve karakteren af det internationale system. Denne ændrede opfattelse ses også afspejlet i en række teoretiske distinktioner mellem eksempelvis modent og umodent anarki (Buzan, 1991) eller mellem den såkaldte freds-zone og konflikt-zone.

For det andet: Samtidig med at interne voldelige konflikter er steget i antal, er antallet af traditionelle inter-statslige krige faldet. I 1996 var der således 27 større voldelige konflikter på verdensplan (konflikter med flere end 1000 antal døde). Hvis man undtager den pakistansk/indiske rivalisering, var alle disse konflikter interne (SIPRI, 1997)! Siden den kolde krigs afslutning har det således ikke kun været demokratiske stater, der ikke gik i krig med hinanden, men alle typer af stater. Dette betyder blandt andet, at et af IP'ens kernefelt – inter-statslige krige – må siges at være et langt mindre væsentligt internationalt problem end tidligere. Der er således flere gode grunde til, at forskere i international politik har kastet sig over interne konflikter.

Denne artikel koncentrerer sig om tre hovedbegreber: Interne voldelige konflikter, staten, og internationale konsekvenser. Artiklens første del vil diskutere og

karakterisere en række begrebslige problemer relateret til interne konflikter. Dernæst vil der blive argumenteret for, at forståelsen af voldelige konflikter er tæt knyttet til forståelsen af staten. Det vil med andre ord blive understreget, at når man analyserer interne voldelige konflikter, kan man ikke undgå at operere med en – ganske vist ofte implicit – forestilling om, hvad stat og samfund er for nogle størrelser, og hvordan de står i relation til hinanden. Hernæst vil der i kort form blive skitseret, hvorledes udbruddet af voldelige konflikter og en given stats styrke hænger tæt sammen. I forlængelse heraf vil der derfor blive foreslået en begrebsliggørelse af staten, som kan indfange forskelle og ligheder mellem stater og staters styrke. Endelig vil artiklens sidste del knytte den „internationale sfære“ sammen med interne voldelige konflikter. Her vil der blive diskuteret, hvilke internationale konsekvenser, interne voldelige konflikter potentielt kan give anledning til.

Som der vil blive argumenteret for i første del af denne artikel, anvender den eksisterende litteratur med en række begrebslige problemer til følge et væld af forskellige termer – såsom etniske konflikter/intra-statslige krige/borgerkrige/revolutioner og statssammenbrud. Jeg har i denne artikel valgt at anvende termen interne voldelige konflikter som en samlende betegnelse for disse fænomener. Det er min påstand, at de nævnte begreber indeholder flere fællestræk end forskelle, og at de ofte overlapper hinanden. Det giver derfor større analytisk klarhed at samle dem i én kategori end at opsplitte dem i flere underkategorier, der i sidste ende ikke kan adskilles entydigt. Deres vigtigste fællestræk består i, at de er voldelige, at de foregår inden for staten, og at de truer en stats autoritet.

Supermagterne og proxykrigene: Fra system- til identitetsforklaringer

Ved første øjekast kan det nemt se ud som om, at antallet af interne voldelige konflikter eksploderede samtidigt med, at den kolde krig endte. Her skal vi dog passe på, at vi ikke tillægger afslutningen af den kolde krig for stor betydning. For det første har antallet af intra-statslige krige de sidste to århundrede konsekvent oversteg antallet af inter-statslige krige (Small og Singer, 1982). For det andet er antallet af interne voldelige konflikter steget stødt både i absolutte og relative termer siden begyndelsen af 1960'erne (Gantzel, 1997).

Det nye efter den kolde krig er snarere den måde, hvorpå vi analyserer og forholder os til disse konflikter. I takt med at inter-statslige krige er faldet i antal, er interne voldelige konflikter blevet mere synlige (Snow, 1996). Det er ikke i samme omfang inter-statslige konflikter, der genererer massive flytningestrømme, drab og ustabilitet, men derimod intra-statslige konflikter. Med Sovjetunionens kollaps og den kolde krigs afslutning spiller stormagter naturligvis heller ikke samme rolle i vores analyser af interne konflikter. Under den kolde krig blev intra-statslige konflikter som i Afghanistan, Angola og Nicaragua hovedsageligt anskuet som såkaldte proxy-krige. Det vil sige erstatningskrige, hvorigennem Sovjet og USA kunne udkæmpe deres rivalisering (Holsti, 1996). Disse proxykrige eller „low intensity conflicts“, som flere yndede at kalde dem, blev derfor primært analyseret som en form for kunstige konflikter. Konflikter som udelukkende blev holdt i gang, fordi eksterne patroner til stadighed sendte våben og andet materiel til de stridende parter. Med andre ord: En intern konflikts udbrud og forløb blev ikke set som et resultat af intra-statslige forhold, men som et resultat af supermag-

ternes konkurrence om klient-stater (Korany, 1986; Wilson, 1968).

Med afslutningen af den kolde krig og Sovjets og USA's efterfølgende tilbage-trækning fra store dele af den Tredje Verden mente mange, at disse interne krige ville ende eller i alle fald aftage i omfang. Som bekendt skete dette ikke. Forklaringerne på interne voldelige konflikter søges nu andetsteds. Ikke mindst på det sociale niveau hvor etnicitet, religion og nationalisme nu bliver anset som forklaringsbærende (Jacquin-Berdal, 1998). Med andre ord er interne voldelige konflikter bestemt ikke et nyt fænomen, men vores teoretiske tilgang og reaktioner på fænomenet er.

Borgerkrige, etniske konflikter, stats-sammenbrud, intra-statslige krige, civil vold – og begrebslig mudder

En stor del af den IP-litteratur, der beskæftiger sig med interne voldelige konflikter har dog ikke som sit primære formål at forklare, hvorfor disse konflikter opstår – sådanne forklaringer bliver i alt overvejende grad stadig anset som noget, andre discipliner må tage sig af. IP-forskere er primært interesserede i at vise, hvorledes konflikterne bliver internationaliseret, eller hvilke internationale konsekvenser de måtte give anledning til. I et internationalt politisk perspektiv bliver interne voldelige konflikter derfor som regel behandlet som den uafhængige variabel. Men hvad består denne uafhængige variabel så af – hvad er det for et fænomen, vi har med at gøre?

Dykker man ned i den efterhånden temmelig omfangsrige litteratur, opdager man hurtigt, at der hersker en del terminologisk forvirring og flertydighed. Litteraturen indeholder et væld af forskellige termer såsom intra-statslige krige, pro-

xykrige, borgerkrige, uciviliserede krige, statssammenbrud, civil vold, etniske konflikter, og interne konflikter. Der er med andre ord ikke megen enighed om, hvad vi skal kalde dette fænomen, ej heller om vi kun har at gøre med et eller op til flere fænomener. Flere forskere angiver således, at de undersøger „revolutioners“ internationale konsekvenser (Walt, 1995; Starr, 1996), nogle at de undersøger „interne konflikters“ internationale dimension (Brown, 1996), mens andre hævder, at de analyserer konsekvenserne af „uncivil wars“ (Snow, 1996). Andre igen foretrækker termen „statssammenbrud“ (Zartman, 1995), mens flere sværger til studiet af etniske konflikter (de Silvia, 1991; Gurr, 1993a; 1993b) eller „communal strife“ (Midlarsky, 1992). Listen af termer forekommer uendelig.¹

Inden for samfundsvidenskaberne er det bestemt ikke ualmindeligt, at forskellige termer bliver anvendt på stort set enslydende eller overlappende fænomener. Dette behøver i sig selv ikke at være problematisk. Forvirring og begrebsligt mudder opstår først i det øjeblik, begreberne ikke bliver eksplicit defineret og afgrænset, samt når vi bliver i tvivl om, hvilke forskelle der eventuelt eksisterer mellem tætliggende begreber. Det argumenterede Barbara Wilson allerede for i forbindelse med interne konflikter for to årtier siden:

„The vocabulary in vogue in the literature on domestic war is conflicting and redundant, including such weak terms as unconventional war, sublimated war, insurgency, internal war, subversive war, revolution, civil war, guerrilla war, palace revolution, coup d'etat, intrastate war, colonial war, insurrection and rebellion. These terms are not mutually exclusive, nor do any of them neatly and precisely subsume any or some of the others. They are not accurately defined...any one of the definitions may be a duplication of a definition

that has been given to another term., (Wilson: 1968: 2).

Desværre gælder Barbara Wilsons kritik også i dag. Meget af den litteratur der beskæftiger sig med interne voldelige konflikter, hvad enten det er etniske krige, borgerkrige eller civil vold, er præget af ovenstående begrebslige problemer (se eksempelvis Brown, 1996; de Silvia, 1991; Snow, 1996). Resultatet er, at vi ofte ikke ved, om der kun er tale om terminologiske forskelle, eller om vi har at gøre med decideret forskellige fænomener. Vi må eksempelvis spørge os selv, om der eksisterer en forskel mellem interne konflikter og communal violence? Og ligeledes om revolutioner og etniske konflikter er delelementer af interne konflikter eller separate fænomener? Dette er ikke kun spørgsmål om terminologi, men også om afgrænsning.

Det er essentielt ikke kun at navngive og definere vores begreber, men også klart at demarkere, hvilke fænomener vi henholdsvis inkluderer og ekskluderer. I forbindelse med interne voldelige konflikter vil det betyde, at vi skal gøre vores spektrum af konflikter eksplicit. Hvis begreberne er flertydige og konflikt-spektret uspecificeret – som når vi eksempelvis er i tvivl om, hvilke former for konflikter interne konflikter indeholder – bliver vores kategorier til „catch -all“ begreber, og vaghed og forvirring et uundgåeligt resultat (Sartori, 1984; Laudan, 1977).

En del af årsagen til denne begrebsforvirring og flertydighed skal sandsynligvis findes i det forhold, at societale/interne fænomener er forholdsvist „nyt land“ for IP-disciplinen. Det dominerende paradigme inden for international politisk teori – neorealismen – plæderede i mange år for, at forklaringer på internationale

fænomener ikke skulle findes på det såkaldte enhedsniveau, det vil sige stats-samfundsniveauet, men derimod i det internationale systems struktur. Resultatet heraf har været, at disciplinen i store træk har koncentreret sig om, hvordan systemiske vilkår har indvirket på staters relationer snarere end om, hvordan staternes interne vilkår eller spillet mellem deres interne og eksterne vilkår har påvirket deres interaktioner.

Der er dog også et andet og måske vigtigere forhold, som gør interne voldelige konflikter så svære at få hold om. Det drejer sig om staten. Når man analyserer interne voldelige konflikter, hvad enten dette er med et „IP formål“ for øje eller med den hensigt at opstille forklaringer på, hvorfor disse konflikter opstår, kan man ikke undgå at operere med en ofte implicit forestilling om, hvad stat og samfund er for nogle størrelser, og hvordan de relaterer sig til hinanden. Dette har været et kendt forhold i de sidste to årtiers sociologiske debat og litteratur, der har beskæftiget sig med revolutioners og andre former for interne konflikters opståen (Skocpol, 1979; 1994; Tilly, 1992; 1978; Goldstone, 1980). Det er derfor værd at stifte bekendtskab med denne litteratur, også for IP-forskere og -studerende.

Interne voldelige konflikter og staten

På hvilken måde hænger interne voldelige konflikter og stat-samfundsrelationen så sammen? For det første er det evident, at enhver større voldelig konflikt,² hvad enten vi taler om etnisk/religiøse konflikter, borgerkrige eller revolutioner, truer selve fundamentet for en moderne stats autoritet – dens monopol på voldsmidlerne. Når et statsapparat ikke længere besidder monopol på voldsmidlerne, når en stat ikke er i stand til effektivt at

afvæbne guerillagrupper, klanledere eller sekteriske grupper, vil den gradvist miste sin evne til at styre og regere. I en sådan situation nærmer vi os en hobbesiansk naturtilstand, hvor den intra-statslige sfære ikke er præget af en hierarkisk orden, men snarere af noget der ligner alles krig mod alle. Konflikterne i Somalia, Libanon og Afghanistan er alle illustrative eksempler.³ Kort sagt, fælles for alle større voldelige oprør er, at de underminerer statens evne eller ret til at styre inden for hele sit domæne.

For det andet vil en given forklaring på en intern voldelig konflikt altid hænge tæt sammen med en bestemt stats- og samfundsforståelse. Man kan sige, at bag om enhver forklaring på udbruddet af voldelige konflikter vil der altid ligge gemt en særlig, men ofte implicit, forståelse af stat og samfund. Det fremgår tydeligt i den førnævnte sociologiske debat. Kerne-elementerne i denne debat har dels drejet sig om, hvorvidt revolutioner opstår, fordi en aggregeret sum af utilfredse individer har villet dette, eller om revolutioner opstår, fordi en række strukturelle forhold er gunstige herfor. Vi har med andre ord at gøre med en variant af socialvidenskabernes kendte struktur-agentdebat.

Men dernæst, og måske mere vigtigt i vores sammenhæng, har debatten drejet sig om, hvordan stat og samfund står i relation til hinanden, og hvilken type social organisation staten er. Som nævnt ligger der en bestemt forståelse af staten gemt i enhver udpegelse af årsagerne til udbruddet af revolution og voldelige konflikter generelt. Lettere simplificeret kan man sige, at forklaringer på voldelige konflikter, der fokuserer på, hvornår og hvorfor en given befolkning bliver tilstrækkelig utilfredse og depriverede, ikke tilskriver staten nogen autonomi. Staten bliver

derimod betragtet som en ren arena for en befolknings ønsker og interesser. Staten bliver en organisation, der nødvendigvis skal være legitim.⁴ Sagt på en anden måde, hvis de væsentligste årsager til udbruddet af en voldelig konflikt bliver fundet i en stats tab af legitimitet og opbakning, så har man implicit bekendt sig til en ganske bestemt opfattelse af staten.⁵

Hvis vores forklaringer på voldelige konflikter i stedet for er koncentreret om, hvordan og hvorfor en stats magtkapacitet bliver eroderet, ligger der derimod en anden statsforståelse bag. Staten bliver en autonom magtorganisation, der er adskilt fra samfundet og ikke en forlængelse af denne. De forskere, som benytter denne form for forklaring, anskuer staten som en organisation, der har koncentreret de vigtigste magtmidler, og som en organisation der er i stand til at udøve en høj grad af social kontrol over samfundet (Skocpol, 1979; 1985; Goldstone, 1980).

Opsummerende kan man således sige, at den førstnævnte forklaring fokuserer på en befolknings stigende grad af utilfredshed og en stats efterfølgende tab af legitimitet som årsagerne til udbruddet af en intern voldelig konflikt. Voldelige konflikter bliver primært forklaret ved det, at en given stat ikke har levet op til de krav og forventninger, en given befolkning har haft. Bag om denne forklaring ligger der en forståelse af staten, der indikerer, at en stat skal afspejle en befolknings ønsker. På denne vis får staten ingen autonomi i forhold til samfundet. I den anden forklaringstype anses utilfredshed og legitimitet derimod ikke som værende den væsentligste forklaring på udbruddet af voldelige konflikter. Det bliver tværtimod understreget, at utilfredse grupper altid har været til stede i alle stater, og at utilfredshed derfor ikke i sig selv kan forklare, hvorfor voldelige konflikter bryder

ud (Skocpol, 1979). Staten behøver med andre ord ikke nødvendigvis en befolknings opbakning og tilfredshed for at undgå, at større voldelige konflikter opstår. Staten er autonom i forhold til samfundet. I den anden tilgang er det således en ændring i en stats magtkapacitet, der udpeges som den væsentligste forklaring på udbruddet af voldelige konflikter.

Den ovenstående beskrivelse af de to forklaringstyper er naturligvis simplificeret, og de to forklaringer kan derfor til dels komplementere hinanden. Men det er vigtigt at få frem i denne sammenhæng, at så snart vi beskæftiger os med årsagerne til udbruddet af en voldelig konflikt, kan vi ikke undgå at blive involveret i ganske bestemte syn på staten og samfundet.

Utilfredshed, demokrati og statsstyrke

Denne artikel lægger sig i forlængelse af den sidstnævnte forståelse af staten – staten som et autonomt apparat. En følge af denne tilgang er, som tidligere nævnt, at forskellige samfundsgruppers grad og form for utilfredshed anses som en mindre væsentlig forklaringsfaktor for udbruddet af voldelige oprør. Alle samfund indeholder grupper, der er utilfredse med deres gældende vilkår, alligevel er voldelige konflikter et relativt sjældent forekommende fænomen. Derfor kan utilfredshed ikke – i hvert fald alene – forklare, hvorfor voldelige konflikter opstår (Tilly, 1978; 1993; Skocpol, 1979). Snarere kan man sige, at utilfredshed såvel som statssvækkelse må være til stede. Denne påstand har vidtrækkende konsekvenser for vores analyser af voldelige konflikter, idet legitimitet, som har en fremtrædende plads i flere tilgange (Holsti, 1996; Zartman, 1995; Buzan, 1991), anses som en mindre væsentlig forkla-

ringsfaktor. Påstanden er, at en stat ved hjælp af dens magtmidler sagtens kan overleve uden at være legitim. Det vil sige overleve, selv om dele af befolkningen er stærkt utilfredse (Skocpol, 1979).⁶

Hvorvidt forskellige gruppers utilfredshed kommer til udtryk gennem voldelige midler er ikke kun afhængig af en stats styrke og/eller magtkapacitet, men også af regimets karakter. Det er oplagt, at i jo højere grad et regime er kendetegnet ved demokrati og pluralisme, desto mere vil forskellige former for utilfredshed have mulighed for at blive artikuleret gennem ikke-voldelige kanaler (Gurr, 1993b).⁷

Men lige såvel som utilfredshed ikke alene kan forklare, hvorfor voldelige konflikter opstår, således kan fraværet af demokrati heller ikke. Som vi ved, eksisterer der flere regimer som ikke er demokratiske, og hvor massive voldelige konflikter (over 1000 antal døde) ikke er brudt ud. Eksempler er Saudi-Arabien, Singapore og Thailand. En af de afgørende faktorer, der kan forklare fraværet af voldelige konflikter i denne typer stater, er deres relative styrke sammenlignet med stater såsom Somalia, Congo og Sudan.⁸ De førstnævnte stater har formået at koncentrere voldsmidlerne, og de har penetreret deres samfund i højere grad end tilfældet er for de før omtalte afrikanske stater. Det vil sige, at de er bedre i stand til at udøve social kontrol – de er bedre i stand til at kontrollere og overvåge hele deres befolkning og territorium. Kort sagt er en given stats styrke, eller indre magtkapacitet om man vil, afgørende for om en voldelig konflikt opstår.

Svage og stærke stater

Hvorledes kan vi så bestemme om en stat er mere eller mindre svag eller stærk?

Mange har forsøgt sig ud i svag/stærk stats-konstruktioner og typologier (Migdal, 1988; Nettle, 1968). Også inden for IP har vi det seneste årti set flere, der har forsøgt at skelne mellem forskellige typer stater (Jackson, 1990; Sørensen, 1995; Buzan, 1991; Holsti, 1996; Ayoob, 1995; Job, 1992).⁹ Alt afgørende i denne forbindelse er naturligvis, hvilke dimensioner man udvælger som „statsvariable“. Disse dimensioner vil være et udtryk for, på hvilken måde man definerer en stat. Med andre ord bag enhver udvælgelse af variable ligger der en mere eller mindre eksplicit statsteori.

Som skitseret ovenfor kan man stærkt simplificeret udpege to konkurrerende statsteorier. I den ene tilgang anses staten som en arena for befolkningens ønsker og interesser. Staten afspejler disse interesser og er repræsentativ. Med andre ord har staten ingen autonomi i forhold til dens samfund – stat og samfund flyder sammen til et hele. Det er typisk denne tilgang pluralister og liberalister, men også marxister mere eller mindre implicit bekender sig til (Mann, 1988). I den anden tilgang er staten adskilt fra samfundet og ikke en forlængelse af denne. Staten besidder en autonomi og har koncentreret de vigtigste magtmidler, hvilket gør den i stand til at udøve en høj grad af social kontrol over samfundet. Denne statsforståelse kan man typisk finde hos en række af såkaldt historiske sociologer (Mann, 1988; Skocpol, 1979; 1985; Tilly, 1993; Giddens, 1985). Med endnu en forenkling kan man også sige, at international politik som disciplin primært har opereret med en statsopfattelse, der hviler på den første tilgang (Little, 1991; Halliday, 1987; 1994).

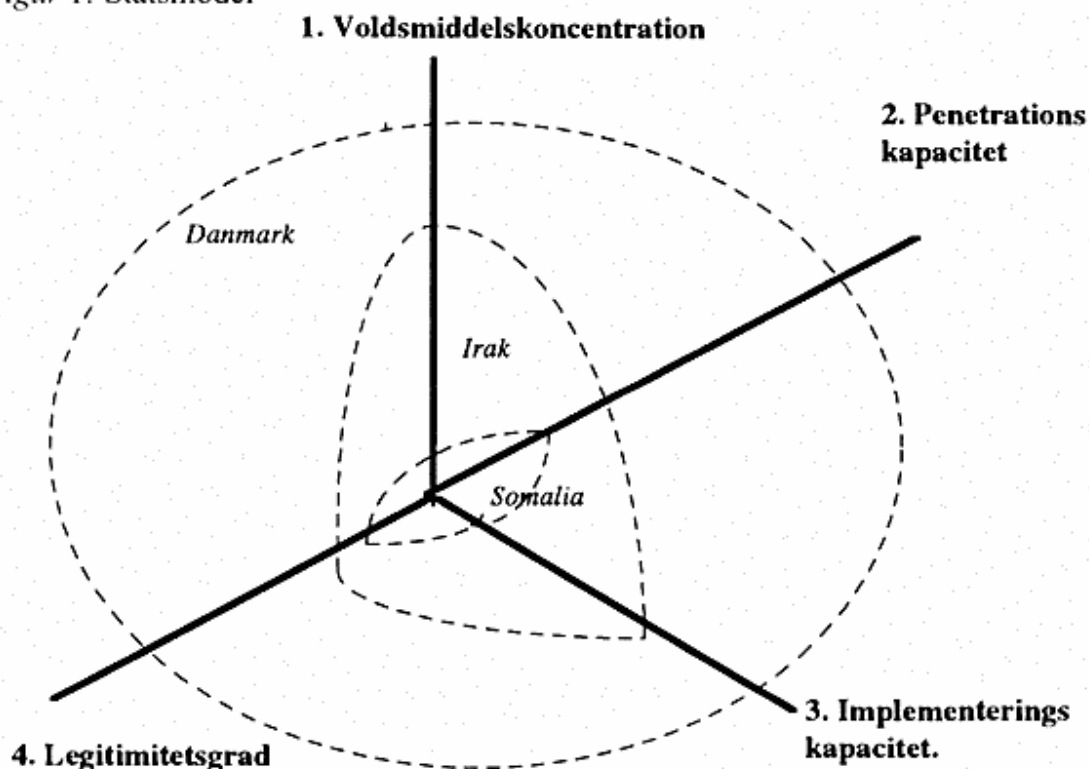
Når vi beskæftiger os med interne voldelige konflikter, må vi gøre vores teori om staten og dens relation til samfundet

eksplicit, idet vores statsforståelse og forklaringer på udbruddet af en voldelig konflikt hænger tæt sammen. Vi må ydermere, hvis vi anser voldelige konflikter som primært relateret til en given stats styrke, have en forståelse af, hvad statskapacitet er. Med andre ord skal vi kunne skelne mellem svage og stærke stater.

Nedenstående model udgør et forslag til, hvordan vi kan skelne mellem svage og stærke stater. Udgangspunktet er den „anden statstilgang“ – hvor staten bliver anskuet som et autonomt apparat. Som det kan ses i figuren nedenfor, kan en given stat variere i forhold til fire dimensioner: (i) voldsmiddelskoncentration, (ii) penetrationskapacitet, (iii) implementeringskapacitet og (iv) legitimitetsgrad. Staten bliver dermed omdannet til en variabel enhed. En stat kan med en lidt kryptisk formulering siges at være mere eller mindre „stats-lig“. Stats-lighed er et ud-

tryk for, hvor høj en grad af social kontrol eller i Michael Manns terminologi infrastrukturel magt staten besidder over dets samfund (Mann, 1986; 1993). Den typiske vesteuropæiske stat er meget stats-lig, det vil sige, den besidder en høj grad af social kontrol. En sådan type stærk stat vil i meget høj grad være i stand til at regulere, transformere, kontrollere og overvåge det daglige sociale liv inden for sit domæne – selv i de yderste afkroge af territoriet og selv de mest intime dele af tilværelsen. I modellen er Danmark indtegnet som et illustrativt eksempel på en stærk stat. En typisk stat i den Tredje Verden vil derimod score meget lavt på alle fire dimensioner. Særlig oplagte svage stater kan findes i Afrika – eksempelvis Somalia, Congo og Sudan. Disse stater er ude af stand til at udøve selv et minimum af social kontrol, idet de ikke monopoliserer, eller bare koncentrerer,

Figur 1. Statsmodel

voldsmidlerne inden for territoriet. På sin vis er disse stater derfor ophørt med at være stater, og står kun tilbage i kraft af deres internationale anerkendelse som stater (Jackson, 1990).

Centrum i figuren, hvorfra de fire dimensioner udgår, skal ses som et nulpunkt. Det vil sige i dette punkt ligger den svageste form for stat. Jo længere vi bevæger os ud af de fire akser/dimensioner, desto stærkere vil en given stat være. De fire statsdimensioner hænger tæt sammen, men en stat kan være svagere/stærkere på nogle dimensioner end andre. Irak er et eksempel på en stat, som ikke er lige svag på alle fire variable, hvorimod Danmark er indtegnet som en stat, der er lige stærk på alle fire dimensioner. Somalia, Irak og Danmark er kun indtegnet som illustrative eksempler.

De fire „statsdimensioner“ hænger naturligvis tæt sammen, og man må derfor formode, at en stats grad af styrke/svag-hed på hver af de fire dimensioner som regel vil pege i samme retning. Men man må dog antage, at man særligt uden for Afrika kan finde stater, der varierer kraftigt på de fire dimensioner. Mange mellemøstlige stater har eksempelvis koncentreret de vigtigste voldsmidler, men besidder samtidig en meget lav grad af legitimitet (Bill og Springborg, 1994: 80-83). Flere mellemøstlige stater er også kun i et meget begrænset omfang i stand til at regulere og transformere deres samfund på trods af deres monopolisering af voldsmidlerne. Staten kan så sige ikke nå ud til de fjerntliggende landsbyer inden for dens territorium. Udenfor hovedstaden vil det i svage stater være vanskeligt for staten at transformere det sociale liv og de sociale strukturer. Eksempelvis at implementere og håndhæve et forbud mod omskæring af piger, eller indføre en ændring i distributionen af jord og der-

med ændre relationerne mellem de få større landbesiddere og de mange, der ejer meget lidt land. Ofte vil lokale ledere stå som en magtinstans mellem staten og dens subjekter (Migdal, 1988). Man kan således sige, at vi i særligt svage stater snarere har et lokalt og indirekte styre end et nationalt og direkte.

Ovenstående statsmodel kan hjælpe os til at forstå og analysere nogle af de væsentligste forskelle, der hersker mellem forskellige typer stater – forskelle der er vigtige af flere grunde. I et internationalt politisk perspektiv har de en betydning for staternes relationer i det internationale system. Stærke staters interaktioner er forskellige fra svage staters interaktioner (Buzan, 1991, Holsti, 1996). På det nationale plan har statsstyrke også en afgørende betydning for udbruddet af voldelige konflikter. Et aktuelt eksempel på sammenhængen mellem statsstyrke og voldelige oprør kunne være Rusland. Her har vi i de seneste år set en stadig svækkelse af statens magt. Den russiske stat har så at sige mistet evnen til at udøve dens mest vitale funktioner, og dermed også mistet en væsentlig del af sin kapacitet til at udøve social kontrol. For nuværende er den russiske stat knap i stand til at inddrive skatter, og kan dermed også kun i begrænset omfang redistribuere økonomiske ressourcer såvel som tilvejebringe kollektive goder. Ydermere og mere fatalt er statens koncentration af voldsmidlerne tillige svækket, og evnen til at håndhæve såvel som implementere gældende lovgivning samt at sørge for såkaldt „ro og orden“ er vanskeliggjort betydeligt. Samtidig er store dele af befolkningen utilfredse med de økonomiske og politiske vilkår. Der er således meget, der tyder på, at nogle af de afgørende betingelser for en voldelig konflikt er til stede i Rusland.

De internationale konsekvenser af interne voldelige konflikter

Men hvorfor er interne voldelige konflikter interessante i en international sammenhæng? Som beskrevet i indledningen er de blandt andet bemærkelsesværdige, fordi de så at sige er den eneste form for større voldelige konflikter, vi har tilbage i dag. Men de er endvidere betydningsfulde, fordi de potentielt har en række internationale konsekvenser. På det generelle plan synes de fleste at være enige om, at interne konflikter skaber international ustabilitet og usikkerhed (de Silva, 1991; Midlarsky, 1992; Gurr, 1993a; 1993b; Snow, 1996; Brown, 1996; Rupe-singhe, 1992; Holsti, 1996).

Nu er international ustabilitet og usikkerhed nogle temmelig vage størrelser. Begreber, der kan indeholde hvad som helst, er som bekendt ikke særlig nyttige. Hvis vi derimod forsøger at se på, hvilke former for international ustabilitet og usikkerhed der som regel bliver refereret til, ender vi med fem brede effekter.

1) *Den sociale læringseffekt.* Denne effekt opstår, når en voldelig konflikt i en stat via en social læringsmekanisme genererer lignende voldelige konflikter i andre stater. Det vil sige, når utilfredse grupper i en stat lader sig inspirere af eller imiterer succesfulde oprør i andre stater (Hill og Rothchild, 1986; Gurr, 1970).

2) *Diffusionseffekten.* Når en voldelig konflikt i én stat åbner et „window of opportunity“ for andre ofte omkringliggende stater til enten at intervenere i konflikten – ved at støtte en eller flere af de krigsførende parter – eller til at indlede en decideret inter-statslig krig (Walt, 1996; Starr, 1994). Eksempler kan være Iraks krig med Iran i kølvandet på den Iranske Revolution eller den nuværende konflikt i Congo, hvor så at sige samtlige afrikanske nabostater har intervenseret.

3) *Contagion eller spill-over.* Når interne voldelige konflikter per automatik spreder sig på virus-lignende vis til omkringliggende stater eller hele regioner (Vasquez, 1991; Premdas, 1991). Flere har frygtet, at konflikten i Bosnien skulle have en sådan epidemisk karakter, og at denne konflikt skulle kunne inddrage hele Balkanområdet, såvel Grækenland som Tyrkiet (Brown, 1996: 24).

4) *Flygtninge.* Når en voldelig konflikt genererer massive flygtningestrømme. Når større flygtningebevægelser hen over nationale grænser afføder politisk og økonomisk ustabilitet i modtagerstaten (Loescher, 1996; Brown, 1996). Et eksempel er de palæstinensiske flygtnings afgørende betydning for både udbruddet af og processerne under den libanesiske borgerkrig eller de økonomiske og politiske problemer, de massive albanske flygtningestrømme har afstedkommet for Italien.

5) *Multilateral intervention.* Når en intern voldelig konflikt får flere stater til at engagere sig i en multilateral militær intervention. Sådanne multilaterale interventioner bliver i dag iværksat og legitimeret ved hjælp af et FN-mandat. Det er således ofte humanitære værdier eller en frygt for, at den pågældende konflikt vil sprede sig til omkringliggende stater, som danner baggrunden for den militære intervention. De nylige multilaterale interventioner i Somalia, Haiti og det nordlige Irak er alle eksempler på en sådan international effekt (Finnemore, 1996).

Problemet med disse fem eksempler på internationale „ustabilitets-udfald“ er, at vi ved alt for lidt om, hvornår en intern voldelig konflikt afføder den ene eller den anden eller flere af dem. Og rent faktisk også hvornår en voldelig konflikt ikke afstedkommer nogle af de ovenstående effekter. Eksempelvis kan den nuværende

voldelige konflikt i Algeriet ses som eksempel på en intern konflikt, der ikke er blevet internationaliseret. Trods den stadig eskalerende voldsspiral i Algeriet, og statens åbenlyse inkapacitet (eller uvillighed) til effektivt at afvæbne disse voldelige grupper og beskytte dens borgere, har hverken regionale eller internationale aktører udnyttet de interne uroligheder og involveret sig militært i konflikten. Ligeledes har multilaterale og fredsskabende interventioner heller ikke fundet sted. Det eneste man måske kan sige, der minder om en international konsekvens, er de terrorbomninger, Frankrig har oplevet de senere år, og det massive antal algeriske flygtninge som Frankrig har modtaget (Loescher, 1996).

Der er flere årsager til vores mangelfulde kendskab til de processer, der bevirker, at et internt fænomen potentielt får et eksternt udfald. En del af årsagen skal sandsynligvis findes i selve genstandsfeltets kompleksitet, og i en del af litteraturens noget ateoreiske og ufunderede karakter. Megen af den litteratur, der beskæftiger sig med spill-over eller contagion processer, baserer sig på nogle skrøbelige antagelser om, hvorfor konflikter spredte sig. Som det fremgår af punkt tre, bliver biologiske analogier og termer ofte på en uheldig måde anvendt til at beskrive eller forklare, hvorfor konflikter spredte sig (Brown, 1996). Når man refererer til en intern konflikt som en virus, der har epidemisk karakter, behøver man selvsagt ikke at forklare, hvorfor en konflikt spredte sig. Det gør den per automatik, fordi det a priori er et iboende træk ved konflikter. Ralph Premdas beskriver eksempelvis etniske konflikter på følgende vis:

„Irreconcilable ethnic strife is the stuff that feed international power struggles, threatening world stability and mankind's future ... ethnic conflict in the modern world

can spread rapidly to other places within a state, then across borders embroiling and accumulating antagonists and strange bedfellows, thereby growing larger and more irrationally out of control“ (Premdas, 1991:10).

Denne forståelse af interne konflikters spredningspotentiale er også udbredt hos mange politikere og journalister (Brown, 1996). Da Bill Clinton fornylig skulle legitimere NATO's mulige indgriben i Kosovo, blev dette blandt andet gjort med henvisning til konfliktens mulige spredning til hele Europa! På denne vis kommer logikken i „det automatiske sprednings-argument“ meget nemt til at ligne en ny udgave af den kolde krigs fejlagtige „dominoteori“.

En anden årsag til vores noget skrøbelige kendskab til hvornår og hvorfor interne konflikter får internationale konsekvenser, er, at de internationale effekter, som interne konflikter genererer, sandsynligvis har ændret sig med afslutningen af den kolde krig. Det er dog svært at sige noget sikkert om graden af og retningen i disse ændringer, da konturerne efter den kolde krig endnu ikke har aftegnet sig. To ændringer er dog oplagte. For det første: I og med at der for nuværende kun er én supermagt tilbage i det internationale system, indgår interne konflikter naturligvis ikke længere som en del af supermagternes rivalisering. Dette betyder blandt andet, at interne voldelige konflikter og udfaldet af disse konflikter er mindre betydningsfulde set i et stormagts perspektiv, end det var tilfældet under den kolde krig (Snow, 1996). Da flertallet af disse konflikter samtidig foregår i stater eller regioner, der kun har en ringe geostrategisk og/eller økonomisk betydning, er det ud fra en traditionel internationalt politisk tilgang svært at forklare, hvorfor fjerntliggende magter skulle have en

interesse i at engagere sig i disse konflikter (Finnemore, 1996). På den anden side er multilaterale såkaldte humanitære interventioner tiltaget i et betydeligt omfang. Mellem 1948 og 1994 har FN autoriseret 35 fredsskabende missioner. Næsten halvdelen af disse er blevet udført efter den kolde krig (Snow, 1996: 45). Det er dog langt fra sikkert, at denne tendens vil fortsætte. Der tegner sig ikke umiddelbart noget klart mønster i de interventioner, der er blevet foretaget indtil nu. Man kunne eksempelvis spørge, hvorfor der blev interveneret i Somalia, men ikke i Sudan og Algeriet?

Konfliktzoner og svage stater

Hvis vi ser på de fem internationale udfald af interne konflikter, der er refereret til i ovenstående, og ekskluderer humanitære multilaterale interventioner, er det også tydeligt, at vi snarere har at gøre med regionale end med globale effekter. Det er primært nabostater, der bliver udsat for de politiske og økonomiske konsekvenser af flygtningestrømme; det er primært omkringliggende stater, der kan føle sig truet af voldelige oprør i nabostaten, og det er primært nabostater, der kan have et incitament til at støtte de krigende parter i en konflikt eller gribe chancen til at indlede, hvad der kan fremstå som en nem og hurtig lynkrig.

Da interne voldelige konflikter i al overvejende grad foregår i svage stater, står vi med hele regioner eller zoner, der er eller potentielt er præget af vold, ustabilitet og konflikter (Holsti, 1996). Dette bevirker blandt andet, at vi kan tale om rene freds-zoner bestående af Vesteuropa, USA, Canada, Australien, New Zealand og Japan, og konfliktzoner der indeholder de resterende stater i verden.¹⁰ På denne vis er større voldelige konflikter

og effekterne af sådanne konflikter blevet begrænset til bestemte regioner. Det er således ikke kun massive økonomiske forskelle, der adskiller, hvad der med en lidt uheldig term er blevet kaldt Nord og Syd, men også omfanget af vold og ustabilitet.

Når større voldelige konflikter således er indskrænket til bestemte zoner, der består af svage stater, og når voldelige konflikter primært foregår inden for disse stater, synes skabelsen af en fredelig verden at ligge lige for. Da vi har lokaliseret problemet til at dreje sig om statsstyrke, ligger løsningen i at skabe stærke stater, eller blot at vente på, at svage stater udvikler sig til stærke stater (Ayoob, 1995; Holsti, 1996; Buzan, 1991). Ser man bort fra den måske uintenderede ideologiske bias, som dette argument indeholder – hvis bare de andre bliver ligesom os..... – er det oplagt, at de vilkår, hvorunder verdens nuværende stærke stater blev dannet, er markant forskellige fra de vilkår, hvorunder svage stater må operere i dag. Betingelserne såvel som udgangspunktet er forskelligt. Vi må derfor spørge os selv, om det ikke er sådan, at disse markante forskelle i betingelser og udgangspunkt forhindrer de nuværende svage stater i at opbygge stærke statsinstitutioner?

Opsummering og perspektivering

Denne artikel har diskuteret tre nøglebegreber: interne voldelige konflikter, staten og internationale konsekvenser af intra-statlige konflikter. I første del blev der udpeget en række begrebslige problemer relateret til interne konflikter. Det blev påpeget, at der i øjeblikket eksisterer et væld af begreber og termer, der som oftest ikke bliver klart defineret og afgrænset i forhold til andre tætliggende

begreber. Resultatet er, at begreberne snarere end at skabe analytisk klarhed og indsigt giver anledning til forvirring og flertydighed. Det blev derfor foreslået, at det vil være mere frugtbart at operere med et samlende begreb nemlig interne voldelige konflikter.

Dernæst blev det understreget, at forklaringer på udbruddet af voldelige konflikter er tæt knyttet til forståelsen af stat og samfund. Det blev fremhævet, at det er særdeles vigtigt at være opmærksom på, at hvis hovedvægten i ens forklaringer lægges på legitimitet og utilfredshed, så opererer man, i alle fald implicit, med en bestemt opfattelse af staten – staten som en arena. Artiklen lagde sig i forlængelse af en række stats-centrerede sociologers opfattelse af interne voldelige konflikter og fokuserede derfor på graden af en stats styrke snarere end på graden af en befolknings utilfredshed. I den forbindelse blev der foreslået en begrebsliggørelse af staten, som kunne indfange forskelle og ligheder mellem stater og staters styrke.

I artiklens sidste del blev interne voldelige konflikter knyttet sammen med den internationale sfære. Det blev påpeget, at interne voldelige konflikter blandt andet er betydningsfulde, fordi de potentielt afstedkommer en række internationale effekter. I den sammenhæng blev der refereret til fem typer af internationale implikationer, som den eksisterende litteratur regner som væsentlige. Det blev endvidere understreget, at vores viden om, hvornår og hvorfor interne voldelige konflikter afstedkommer den ene eller den anden konsekvens, er særdeles begrænset. Dette skyldes tildels den kolde krigs afslutning: Vi kan endnu ikke se nogle klare konturer og mønstre, og de tendenser, vi eventuelt er i stand til at udpege, peger ofte i forskellige retninger. Således

er det på den ene side oplagt, at fraværet af supermagternes rivalisering har gjort interne konflikter i svage stater langt mindre interessante for fjerntliggende magter, særligt når disse foregår i stater, der kun har en ringe geostrategisk betydning. Det er snarere de omkringliggende stater, der bliver berørt af en intern konflikt end det internationale system som sådan. På den anden side har vi i kølvandet på den kolde krigs afslutning set et stigende antal såkaldte humanitære interventioner i stater, som ikke har nogen umiddelbar geostrategisk betydning. Men igen er tendenserne ikke entydige; der er eksempelvis blevet inter文neret i Somalia og Haiti, men ikke i Rwanda og Liberia.

Endelig blev der sat spørgsmålstejn ved, om løsningen på det stigende antal interne voldelige konflikter er at gøre svage stater til stærke eller vente på, at de gennemgår en eller anden uundgåelig proces, der fører dem frem mod en stærk stats tilstand. Et muligt scenarium kunne i stedet være, at svage stater udvikler helt nye organisationstyper. I øjeblikket er der ganske vist ikke meget, der peger i den retning. Trods den intense debat om globalisering er der ikke meget, der tyder på, at svage statsledere betragter den stærke stat som et hændende ideal (Spruyt, 1994: 192). Snarere oplever vi, at enhver gruppe, der påkalder sig distinkte karakteristika, mener, at de har ret til deres egen ministat. Det er denne tendens, der fik FN's tidligere generalsekretær til at frygte, at antallet af medlemsstater vil stige fra de godt 180 til 300 i nær fremtid (Kazancigil, 1993). På den anden side må antallet af svage stater og deres interne såvel som eksterne vilkår rykke ved vores traditionelle statsopfattelse. De to elementer (suverænitet og intern orden), som traditionelt er blevet betragtet som statsdefinerende, er under ændring. Man kan

sige, at de ikke engang længere kan definere, hvad en stat er. Stater behøver ikke at være centraliserede, hierarkisk ordnede institutioner; der behøver ikke at herske fred og orden inden for en stats domæne, og det faktum, at en stat er internationalt anerkendt som suveræn, betyder ikke nødvendigvis, at andre stater og internationale organisationer anerkender, at den har eneret på at regere inden for sit domæne. Et eksempel på denne tendens er FN's oprettelse af den såkaldte „safe haven“ for de irakiske kurdere eller det seneste krav om serbisk tilbagetrækning fra Kosovo. Det er således muligt, at vi oplever en gradvis forandring af, hvad det vil sige at være en stat – og dermed også af, hvad der er nationalt og internationalt.

Noter

1. Som nævnt i indledningen har jeg i denne artikel valgt at anvende termen interne voldelige konflikter som en samlende betegnelse for etniske krige, borgerkrige, „communal strife“ og revolutioner. Min påstand er, at disse fænomener har flere ligheder end egentlige forskelle, og at det derfor giver større klarhed at samle dem i en kategori end at opsplitte fænomenerne i flere betegnelser, der ikke kan adskilles entydigt fra hinanden.
2. Det vil sige konflikter med flere end 1000 døde.
3. Dette er som bekendt ikke kun gældende for en lang række Tredje Verdensstater, men også for en stat som USA. Holsti bemærker eksempelvis at „Random killings and high crime rates have helped turn the United States into an armed camp featuring a Hobbesian life of insecurity in ghettos and elsewhere, „Compared to most other industrial and many developing countries, American authorities do not have the means to control private and some public violence“ (Holsti, 1996: 96). Derfor må centraliseringen af voldsmidlerne i statsapparatet også snarere udgøre en variabel end en egentlig statsdefinerende attribut.
4. Bag disse forklaringer ligger der ikke kun et bestemt syn på staten, men også et ganske bestemt syn på samfundet. Som Skocpol eksempelvis har argumenteret for, så er det stærkt problematisk at gøre utilfredshed til den afgørende faktor, der kan forklare revolutioner; dels fordi individer og grupper, som er uorganiserede og mangler ressourcer, ikke er i stand til at gøre oprør, ligegyldig hvor utilfredse de er, men også fordi der bag denne forklaring ligger en forudsætning om, at samfundet er et konsensuelt hele. Forklaringer, der fokuserer på utilfredshed og relativ deprivation, argumenterer indirekte for, at når den konsensuelle støtte til en stat ikke er tilstede, så opstår revolutioner (Skocpol, 1979: 16).
5. Forklaringer, der lægger vægt på forskellige former for identitet, hvad enten der bliver refereret til religion, etnicitet eller kultur som en årsag til voldelige konflikter, vil ligeledes implicit operere med en sådan forståelse af stat og samfund.
6. Hermed ikke sagt at legitimitet ingen betydning har. Som det eksempelvis fremgår af næste afsnits statsmodel, gør legitimitet bestemt en stat stærkere. Hvis en befolkning betragter en stat som legitim, vil staten med langt mindre omkostninger kunne være sikker på, at befolkningen vil efterleve fastsatte regler. På denne vis kan legitimitet og magt til en vis grad substituere hinanden, som Buzan (1991) eksempelvis angiver. Det er dog, som tidligere påpeget, problematisk at anskue en befolkning eller et samfund som et konsensuelt hele - som en enhed der basalt er enige om, hvornår en stat er legitim, og hvornår den ikke er. For eksempel er der givetvis forskel på den opfattelse unge arbejdsløse ægyptere fra Kairos forstæder må have af den ægyptiske stats legitimitet sammenlignet med de veluddannede statsligt ansatte tjenestemænd.
7. Et paradoks i denne sammenhæng er, som Gurr (1993b) blandt andet har påpeget, at en demokratiseringsproces på kort sigt gør voldelige oprør mere sandsynlige.
8. En anden type forklaring, som særlig har været anvendt på de olierige mellemøstlige stater, er disse staters evne til at levere en lang række offentlige ydelser til deres befolkninger - såsom uddannelse og sundhedsvæsen - samtidig med at befolkningen ikke skal betale nogen nævneværdig skat. Således skulle befolkningerne i lande såsom Kuwait, Saudi

Arabien, og Oman ikke ønske at engagere sig i voldelige konflikter, så længe disse stater qua deres olieforhold er i stand til at tilvejebringe en lang række goder. Se eksempelvis (Beblawi og Luciani, 1987).

9. Et nyere nummer af *Politica* har også haft „svage stater“ som sit tema. (*Politica*, 29. årg., nr. 2, 1997).
10. Snarere end at gøre fredszone/konfliktzone til en dikotomi er det nok mere frugtbart at lave distinktionen til en form for kontinuum. Eksempelvis må Sydøstasien, dele af Østeuropa og Sydamerika betegnes som liggende i en gråzone mellem konflikt og fred.

Litteratur

- Ayoob, Mohammed (1995). *The Third World Security Predicament*, CO: Boulder.
- Beblawi, Hazem og Giacomo Luciani (red.) (1987). *The Rentier State*, London: Croom Helm.
- Bill, James og Robert Springborg (1994). *Politics in the Middle East*, NY: Harper Collins Publishers.
- Brown, Michael (1996). *The International Dimension of Internal Conflict*, MA: MIT Press.
- Buzan, Barry (1991). *People States and Fear: An Agenda for International Security Studies in the Post Cold War Era*, Hertfordshire: Harvester Wheatsheaf.
- Finnemore, Martha (1996). „Constructing Norms of Humanitarian Intervention“, pp. 153-185 i Peter Katzenstein (ed.), *The Culture of National Security: Norms and Identity in World Politics*, New York: Colombia University Press.
- Giddens, Anthony (1985). *Nation state and Violence. Volume Two of A Contemporary Critique of Historical Materialism*, Cambridge: Polity Press.
- Goldstone, Jack (1980). „Theories of Revolution: The Third Generation“, *World Politics*, vol. 32, no. 3, pp. 425-453.
- Gurr, Ted Robert (1970). *Why Men Rebel*, Princeton: Princeton University Press.
- Gurr, Ted Robert (1993a). *Minorities at Risk: A Global View of Ethnopolitical Conflicts*, Washington: Institute of Peace Research.
- Gurr, T.R. (1993b). „Why Minorities Rebel: A Global Analysis of Communal Mobilization and Conflict since 1945“, *International Political Science Review* vol. 14, no. 2, pp. 160-201.
- Halliday, Fred (1987). „State and Society in International Relations: A second Agenda“, *Millennium*, vol. 16, no. 2.
- Halliday, Fred (1994). *Rethinking International Relations*, London: Macmillan Press.
- Hill, Stuart og Rothchild, Donald (1986). „The Contagion of Political Conflict in Africa and the World“, *Journal of Conflict Resolution*, vol. 30, no. 4, pp. 716-735.
- Holsti, K.J. (1996) *The State, War and the State of War*, New York: Cambridge University Press.
- Jacquin-Berdal, Dominique (1998). „Ethnic Wars and International Intervention“, *Millennium*, vol. 27, no. 1, pp. 127-139.
- Jackson, Robert (1990). *Quasi-states: Sovereignty, International relations and the Third World*, Cambridge: CUP.
- Job, Brian (ed.) (1992). *The Insecurity Dilemma – National Security and Third World States*, Boulder CO: Lynne Rienner Publishers.
- Kazancigil, Ali (1993). „A Prospective view on the European Nation State and Unification“, pp. 117-129 i Jyrki Iivonen (ed.), *The Future of the Nation State in Europe*, Hants: Edward Elgar Publishing.
- Korany (1986). „Strategic Studies and the Third World: A Critical Evaluation“, *International Social Science Journal*, vol. 38, no. 4, pp. 547-562.
- Laudan, Larry (1977). *Progress and its Problems – Towards a Theory of Scientific Growth*, London: Routledge.
- Little, Richard (1991). „Liberal Hegemony and the Realist Assault: Competing ideological theories of the state“, pp. 19-39 i Banks og Shaw (eds.), *State and Society in International Relations*, Hertfordshire: Harvester Wheatsheaf.
- Loescher, M.S. (1992). *Beyond Charity: International Cooperation and the Global Refugee Crisis*, Oxford: Oxford University Press.
- Mann, Michael (1986). *The Sources of Social Power, vol. I*, Cambridge: CUP.
- Mann, Michael (1988). *States, War and Capitalism*, Oxford: Blackwell.

Arabien, og Oman ikke ønske at engagere sig i voldelige konflikter, så længe disse stater qua deres olieforhold er i stand til at tilvejebringe en lang række goder. Se eksempelvis (Beblawi og Luciani, 1987).

9. Et nyere nummer af *Politica* har også haft „svage stater“ som sit tema. (*Politica*, 29. årg., nr. 2, 1997).
10. Snarere end at gøre fredszone/konfliktzone til en dikotomi er det nok mere frugtbart at lave distinktionen til en form for kontinuum. Eksempelvis må Sydøstasien, dele af Østeuropa og Sydamerika betegnes som liggende i en gråzone mellem konflikt og fred.

Litteratur

- Ayoob, Mohammed (1995). *The Third World Security Predicament*, CO: Boulder.
- Beblawi, Hazem og Giacomo Luciani (red.) (1987). *The Rentier State*, London: Croom Helm.
- Bill, James og Robert Springborg (1994). *Politics in the Middle East*, NY: Harper Collins Publishers.
- Brown, Michael (1996). *The International Dimension of Internal Conflict*, MA: MIT Press.
- Buzan, Barry (1991). *People States and Fear: An Agenda for International Security Studies in the Post Cold War Era*, Hertfordshire: Harvester Wheatsheaf.
- Finnemore, Martha (1996). „Constructing Norms of Humanitarian Intervention“, pp. 153-185 i Peter Katzenstein (ed.), *The Culture of National Security: Norms and Identity in World Politics*, New York: Colombia University Press.
- Giddens, Anthony (1985). *Nation state and Violence. Volume Two of A Contemporary Critique of Historical Materialism*, Cambridge: Polity Press.
- Goldstone, Jack (1980). „Theories of Revolution: The Third Generation“, *World Politics*, vol. 32, no. 3, pp. 425-453.
- Gurr, Ted Robert (1970). *Why Men Rebel*, Princeton: Princeton University Press.
- Gurr, Ted Robert (1993a). *Minorities at Risk: A Global View of Ethnopolitical Conflicts*, Washington: Institute of Peace Research.
- Gurr, T.R. (1993b). „Why Minorities Rebel: A Global Analysis of Communal Mobilization and Conflict since 1945“, *International Political Science Review* vol. 14, no. 2, pp. 160-201.
- Halliday, Fred (1987). „State and Society in International Relations: A second Agenda“, *Millennium*, vol. 16, no. 2.
- Halliday, Fred (1994). *Rethinking International Relations*, London: Macmillan Press.
- Hill, Stuart og Rothchild, Donald (1986). „The Contagion of Political Conflict in Africa and the World“, *Journal of Conflict Resolution*, vol. 30, no. 4, pp. 716-735.
- Holsti, K.J. (1996) *The State, War and the State of War*, New York: Cambridge University Press.
- Jacquin-Berdal, Dominique (1998). „Ethnic Wars and International Intervention“, *Millennium*, vol. 27, no. 1, pp. 127-139.
- Jackson, Robert (1990). *Quasi-states: Sovereignty, International relations and the Third World*, Cambridge: CUP.
- Job, Brian (ed.) (1992). *The Insecurity Dilemma – National Security and Third World States*, Boulder CO: Lynne Rienner Publishers.
- Kazancigil, Ali (1993). „A Prospective view on the European Nation State and Unification“, pp. 117-129 i Jyrki Iivonen (ed.), *The Future of the Nation State in Europe*, Hants: Edward Elgar Publishing.
- Korany (1986). „Strategic Studies and the Third World: A Critical Evaluation“, *International Social Science Journal*, vol. 38, no. 4, pp. 547-562.
- Laudan, Larry (1977). *Progress and its Problems – Towards a Theory of Scientific Growth*, London: Routledge.
- Little, Richard (1991). „Liberal Hegemony and the Realist Assault: Competing ideological theories of the state“, pp. 19-39 i Banks og Shaw (eds.), *State and Society in International Relations*, Hertfordshire: Harvester Wheatsheaf.
- Loescher, M.S. (1992). *Beyond Charity: International Cooperation and the Global Refugee Crisis*, Oxford: Oxford University Press.
- Mann, Michael (1986). *The Sources of Social Power, vol. I*, Cambridge: CUP.
- Mann, Michael (1988). *States, War and Capitalism*, Oxford: Blackwell.

- Mann, Michael (1993). *The Sources of Social Power, vol. II*, Cambridge: CUP.
- Migdal, Joel (1988). *Strong Societies Weak States. State-society relations and state capabilities in the Third World*, Princeton: Princeton University Press.
- Midlarsky, Manus (1992). *The Internationalization of Communal Strife*, London: Routledge.
- Nettl, J.P. (1968). „The State as a Conceptual Variable“, *World Politics* vol. 20, pp. 559-592.
- Premdas, Ralph (1991). „The Internationalization of Ethnic Conflict: Some Theoretical Explorations“, pp. 10-25 i K.M. de Slivia og R.J. May (eds.), *Internationalization of Ethnic Conflict*, London: Pinter Publishers.
- Rupesinghe, Kumar (1992). „The Disappearing Boundaries between Internal and External Conflicts“, pp. 1-27 i Kumar Rupesinghe (ed.), *Internal Conflict and Governance*, London: Macmillan Press.
- Sartori, Giovanni (1984). „Guidelines for Concept Analysis“, i Giovanni Sartori (ed.), *Social Science Concepts*, Beverly Hills, CA: Sage.
- Silvia, de K.M. og R.J. May (eds.) (1991). *Internationalization of Ethnic Conflict*, London: Pinter Publishers.
- SIPRI (Stockholm International Peace Research Institute) (1997). *SIPRI Yearbook Armaments, Disarmament and International Security*, Stockholm: SIPRI.
- Skocpol, Theda (1979). *States and Social Revolutions: A Comparative Analysis of France, Russia, and China*, Cambridge: CUP.
- Skocpol, Theda (1985). „Bringing the state back in: Strategies of Analysis in Current Research“, pp. 3-31 i Evans et al. (eds.), *Bringing the State Back In*, Cambridge: CUP.
- Skocpol, Theda (1994). *Social Revolutions in the Modern World*, Cambridge: CUP.
- Small, Melvin og David Singer (1982). *Resort to Arms: International and Civil Wars, 1816-1980*, CA, Sage Publications.
- Snow, Donald (1996). *Uncivil Wars: International Security and the New Internal Conflicts*, Boulder, Co: Lynne Rienner Publishers.
- Spruyt, Hendrik (1994). *The Sovereign State and its Competitors: An Analysis of System Change*, Princeton: Princeton university press.
- Starr, Harvey (1994). „Revolution and War: Rethinking the Linkage between Internal and External Conflict“, *Political Research Quarterly*, vol. 47, no. 2, pp. 481-506.
- Sørensen, Georg (1995). „States are not like units: Types of state and forms of anarchy in the present international system“, Arbejdspapir, Institut for Statskundskab, Aarhus Universitet.
- Tilly, Charles (1978). *From Mobilization to Revolution*, Reading, MA: Addison-Wesley.
- Tilly, Charles (1992). *Coercion, Capital and European States*, Oxford: Blackwell Publishers.
- Tilly, Charles (1993). *European Revolutions*, Oxford : Blackwell Publishers.
- Vasquez, John A. (1991). „Factors Related to the Contagion and Diffusion of International Violence“, pp. 149-172 i Manus Midlarsky (red.), *The Internationalization of Communal Strife*, London: Routledge.
- Walt, Stephen. (1996). *Revolution and War*, Ithaca: Cornell University Press.
- Wilson, Barbara (1968). *Typology of Internal Conflict*, Wasington: Center for Research in Social Systems CRESS.
- Zartman, William (ed.) (1995). *Collapsed States: The Disintegration and Restoration of Legitimate Authority*, CO: Boulder, Lynne Rienner.